

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ ЯК СУСПІЛЬНА ПОТРЕБА:

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ ДО ДНІВ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ – 2015

Управління
школою

УДК 377.7 (477)

Освіта дорослих як нагальна суспільна потреба, як наукова проблема, як громадський рух, як причина й наслідок розвитку особистості – ці й інші питання були представлені експертами на прес-конференції, організованій Представництвом DVV International в Україні, що відбулася 21 вересня 2015 року в агентстві Укрінформ. Прес-конференція передувала Дням освіти дорослих, центром проведення яких цього року стала Львівщина.

Ключові слова: освіта дорослих, освіта дорослих як громадський рух, освіта дорослих як наукова проблема, освіта протягом усього життя, університети “третього віку”, неформальна освіта, конвертація неформальної освіти у формальну, освіта дорослих і ринок праці.

Громадський рух освіти дорослих в Україні був започаткований ще у 2000 році. Щорічно восени, за ініціативою НАПН України, проходили тематичні тижні освіти дорослих, у рамках яких проводилися наукові конференції, “круглі столи”, виїзні засідання. В останні роки завдяки співпраці з DVV International робота стала ефективнішою та динамічнішою. На цьому наголосив президент НАПН України **Василь Кремень** і подякував за плідну співпрацю регіональному директору Представництва DVV International в Україні, Білорусі та Молдові пані **Аніті Якобсене** й іншим колегам.

– Людство вступило в новий тип прогресу – інноваційний, який характеризується швидкою змінюваністю ідей, знань і технологій. Людина упродовж життя повинна призвичаюватися до змін, творити їх, відрізняти зміни позитивні від негативних, тобто

бути активним суб'єктом суспільного цивілізаційного життя. Це змінює функції формальної освіти (в університеті й у школі), де потрібно не лише творчо засвоювати знання, а й навчити навчатися упродовж життя, виробити уміння й навички отримувати знання, і що дуже важливо – використовувати знання в практичній діяльності. Лише така людина і суспільство, яке поєднує таких людей, може бути конкурентоспроможним у сучасному світі, – зазначив **Василь Кремень**, відповідаючи на запитання: наскільки освіта дорослих є актуальним і важливим завданням в Україні і чому НАПН України приділяє важливе значення Дням освіти дорослих і виступає однією з їх організаторів.

На думку **Василя Кременя**, для України це більш важ-

**Лідія
ТКАЧЕНКО**

Керівник прес-служби НАПН України, завідувач сектору науково-аналітичної обробки та поширення інформації НАПН України

Директор школи, ліцею, гімназії № 6'2015

Від редакції

ДНІ ОСВИТИ ДОРОСЛИХ В УКРАЇНІ

Україна з 2000-го року бере активну участь у міжнародній акції “Дні освіти дорослих”, які проходять у більше, ніж 50 країнах у всьому світі. Ідея “Днів освіти дорослих” (ДОД) зародилася в 1992 році в Національному інституті безперервної освіти дорослих (NIACE) у Великій Британії. На п’ятій конференції ЮНЕСКО в Гамбурзі в 1997 році понад 1,5 тисячі представників міністерств освіти, урядових і неурядових організацій, фондів, дослідницьких центрів з усіх континентів **рекомендували їх проведення в усіх країнах світу.**

Освіта дорослих охоплює як систему формальної освіти, так і неформальної, з метою підвищення кваліфікації та перенавчання, розвитку громадянської участі й демократії, посилення підтримки соціально незахищених груп в їхній інтеграції в суспільство, а також щодо персонального зростання.

МІЖНАРОДНІ ДНІ ОСВИТИ ДОРОСЛИХ – НА ЛЬВІВЩИНІ¹

Під патронатом Національної комісії України у справах ЮНЕСКО Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Національна спілка журналістів України, Представництво DVV International в Україні, Національна академія державного управління при Президентові України, Львівська обласна державна адміністрація, Львівська міська рада та інші організації на початку жовтня провели Міжнародні ДОД на Львівщині.

Головна мета – **сприяти формуванню в українському суспільстві розуміння цінності освіти дорослих і освіти упродовж всього життя та підвищенню спроможності організацій, які надають послуги у цій сфері.**

● Директор департаменту освіти і науки Львівської ОДА **Олександра Небожук** під час прес-конференції наголосила:

“Ми всі добре розуміємо, що в умовах децентралізації можуть утворитися громади, у яких професійну освіту буде складно організувати. Тому **завдання для влади на регіональному рівні** – забезпечувати та підтримувати на місцях тих людей, які **захочуть навчатися в дорослому віці. І дуже важливою в цьому плані є промоція та мотивація людей**”.

● **Василь Кремень**, президент НАПН України, президент Товариства “Знання” України, доктор філософських наук, професор, дійсний член НАН і НАПН України, зазначив:

“Виїзне проведення днів освіти дорослих відбувається в Україні **вперше**. Львівщина та Львів зокрема були обрані для проведення цих заходів зовсім **невипадково**, оскільки тут існують потужні

¹Довідка: Освітній портал Львівщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://city-adm.lviv.ua/portal-news/science-and-education/education/227680-national-shchyni-startovaly-mizhnarodni-dni-osvity-doroslykh>. Назва з екрана.

ливо, ніж для інших, розвинених, країн світу, тому що Україна знаходиться в перехідному, постсоціалістичному періоді, і є потреба динамічно й активно сприйняти ті реалії, за якими живе світ. Саме тому Національна академія педагогічних наук України намагається максимально сприяти розвитку освіти дорослих. Кілька років тому в Академії створено відділення професійної освіти і освіти дорослих, відділ андрагогіки в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих, у яких однією з наукових проблем є обговорювана.

Наостанок **Василь Кремень** з приємністю **засвідчив, що в Комітеті з питань науки і освіти Верховної Ради України розуміють проблему і максимально сприяють її вирішенню й реалізації. Закон України “Про освіту”, безумовно, не забезпечить конкретизацію освіти дорослих, але ухвалення його дозволить вийти на розроблення спеціального Закону.**

– **В усякому разі, – підсумував президент НАПН України, – Національна академія педагогічних наук готова до того, щоб основу такого Закону розробити й запропонувати колегам із фахового Комітету Верховної Ради України, а також Міністерства освіти і науки України.**

Дійсно, у варіантах проєктів нового Закону України “Про освіту” є окремих розділ, присвячений освіті дорослих. Чи можна сподіватися, що цей розділ залишиться або які інші кроки, окрім законодавчої ініціативи, мають бути зроблені, **аби розвився цей освітній напрям?** На це запитання відповів **Олександр Співаковський**, перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти. На його погляд, **ще не сформована думка більшої частини громадськості щодо необхідності формування університетів “третього віку” і взагалі того, що право людини на отримання освіти протягом**

усього життя є невід’ємним. Насправді людина після 35 років має такі ж права для оновлення своїх знань і компетентностей, як і молодь. Оновлення знань відбувається за три-чотири роки, оновлення технологій – за один-два роки.

– **Якщо ми не підготуємо людину, яка зможе змінювати свої компетентності протягом життя, то фактично матимемо і проблеми на ринку праці, і соціальні проблеми,** – підкреслив **Олександр Співаковський.**

Він поділився цікавими спостереженнями:

– Ми дуже відрізняємося від країн, які вже зрозуміли, що **освіта дорослих – це стандарт життя для сучасної цивілізації.** Наприклад, коли ми працювали в рамках проекту ТЕМПУС-ТАСІС у 1999 році, в м. Гранаді я зустрів жінку, яка у 72 роки продовжувала навчатися в університеті. Для мене це був культурний і ментальний шок – я не розумів, для чого це? На що вона мені відповіла, що для неї життя тільки починається, бо вона хоче і може сприймати новий світ, яким він є. **Ми маємо дати послід для наших громадян в Україні, що, наприклад, 60 років – це не закінчення життя.** Можна бути корисним не лише для своєї сім’ї, дітей, а також можна бути консультантом тощо.

Аспекти, які зараз розглядаються й обговорюються, важливі для України ще й тому, що дуже багато людей, і молодих у тому числі, які повертаються з АТО, мають величезні проблеми у зв’язку із ситуацією в країні, і для їх розв’язання потрібно мати конкретні інструменти.

– **У нас є фундамент, бекграунд, на якому ми можемо стартувати дуже швидко – наш університет.** Це майданчики, які можуть організувати роботу зі створення умов щодо отримання нових знань і компетентностей, – продовжив **Олександр Співаковський.**

традиції освітянської діяльності, які сягають століть, тут розташовані потужні професійні технічні та вищі навчальні заклади. Потрібно зазначити, що освіта завжди відігравала важливу роль у розвитку суспільства, а сьогодні є особливо важливою, адже світ вступив до інноваційного типу прогресу, коли відбувається швидке оновлення ідей, знань і технологій. Тому **будь-який професіонал у своїй справі має постійно удосконалюватися і шукати нові шляхи до розвитку своєї майстерності, розвивати в собі бажання навчатися упродовж усього життя.** Фестивалем освіти ми хочемо підкреслити те, що одним із головних завдань для держави на сьогодні є забезпечення можливості навчання для дорослих, розвиток організації та системного удосконалення структури освіти. **Аби мати цілісну систему освіти, потрібно, насамперед, ініціювати громадську думку в Україні, яка б розуміла значимість освіти дорослих, розробити технології, необхідні для її поширення, зорієнтувати державу в цьому питанні для створення відповідного законодавчого поля, аби захистити і підтримати освіту дорослих”.**

● **Аніта Якобсоне,** регіональний директор Представництва DVV International в Україні, Республіці Білорусь, Республіці Молдова, доктор філософії:

“Дуже приємно, що так багато державних організацій підтримали ініціативу проведення днів освіти дорослих на Львівщині, адже в історії людства саме інтелігенція завжди започатковувала певний рух, який приводив до нового етапу в розвитку країни. На сьогодні ми розуміємо, що будь-які зміни в житті суспільства мають супроводжуватися елементами просвітництва і кожна людина у своєму новаторстві має бути підсилена ресурсом освіти. Якщо йти до кращого, то насамперед через покращення рівня освіти. Тому **головна мета проведення днів освіти дорослих – змусити замислитися свідомо громадськість над тим, що навчання в будь-якому віці є невід’ємною частиною розвитку, особливою людською потребою.** Також хотілося б нагадати, що освіта повинна бути доступною і якісною для кожної людини, незалежно від того, де вона мешкає, чим займається і скільки заробляє”.

НА ФОТО: Олександр Співаковський, Василь Кремень, Олег Смірнов, Аніта Якобсоне.
Фото Елеонори Золотарьової

АКТУАЛЬНІ ЗАХОДИ – РЕАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Дні Освіти Дорослих (ДОД) на Львівщині дозволили поінформувати населення про діючі організації та програми з освіти дорослих, сприяти формуванню громадської думки щодо навчання упродовж життя, обміну досвідом упровадження програм освіти дорослих в Україні, розвитку громадянського суспільства, доступності освіти дорослих для вразливих груп населення, задоволенню потреб в освіті з урахуванням запитів сучасного ринку праці. Львів та Львівська область показали на власному прикладі вплив освіти на життя людей, дорослих, будь то безробітні, пенсіонери чи внутрішньо переміщені особи.

У рамках Міжнародних днів освіти дорослих на Львівщині проведено телеміст “Навчання впродовж життя – твоє успішне буття”, “круглі столи”, на яких обговорювали питання розвитку громадських компетентностей дорослих в Україні, конференцію, присвячену освіті дорослих і ринку праці. Завершальні заходи – Фестиваль освітніх послуг для дорослих і ярмарок вакансій – пройшли в Палаці мистецтв м. Львова. Їх співорганізаторами стали: НАПН України, DVV International в Україні, Західноукраїнський ресурсний центр “ЗУРЦ” і Львівський обласний центр зайнятості. Провайдери освітніх послуг представили широкий спектр можливостей для населення Львівщини, а гості – знайшли роботодавця або проектну мрію, ознайомились із технологіями та можливостями освіти дорослих, взяли участь у майстер-класах з народної або професійної творчості. На ярмарку вакансій місцеві роботодавці зустрілися з людьми, які шукають роботу.

Заходами, які проводилися під час Міжнародних днів освіти дорослих, було охоплено до **3000 осіб**. Напряцьовано пропозиції щодо формування єдиної стратегії розвитку освіти дорослих у Львівській області на обласному, районному та місцевому рівнях.

Під час прес-конференції на Львівщині

– Тому я думаю, що те, чим займається Академія забезпечує основу, щоб Комітет і Верховна Рада в цілому завдяки цим напрацюванням могли підготувати необхідні законодавчі зміни, які б забезпечили визнання і створення конкретних інструментів, а також конкретного фінансування з питань запровадження освіти дорослих в Україні. Що стосується питання освіти дорослих, ми повністю його підтримуємо.

● Директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України **Лариса Лук'янова** уточнила, що **освіта дорослих – це в жодному разі не освіта осіб “третього віку”**, це надзвичайно важлива ланка освіти:

– Є багато верств дорослого населення, які чекають на нашу допомогу, як-от: це і люди з особливими потребами, це й мігранти (з останнім явищем зіткнулися країни всього світу), це і освіта ув'язнених, оскільки з прагматичної точки зору освіта цієї категорії – це запобігання правопорушенням. *Освіта дорослих – це саме та ланка, яка здатна дуже швидко реагувати на запити суспільства.*

Громадська спілка “Українська асоціація освіти дорослих”, створена за ініціативи вчених НАПН України, та очолювана **Ларисою Лук'яною**, зорієнтована на поширення ідеї навчання протягом життя, на співпрацю з партнерами, відданими цій ідеї, як-от DVV International, а також координацію зусиль недержавних організацій, що працюють в освіті дорослих.

● Учасники конференції розглянули багато суміжних проблем. Це й визнання результатів неформальної освіти, і підготовка фахівців для роботи з дорослими, й освіта дорослих, і ринок праці, й роль засобів масової інформації у створенні громадської думки, і розроблення законодавчої бази, і конвертація неформальної освіти у формальну тощо. Про це висловилися, окрім вищезазначених науковців, **Олег Смірнов**, директор Представництва DVV International в Україні, і **Сергій Томіленко**, перший секретар Національної спілки журналістів України.

● Академік-секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України **Нелля Ничкало** приділила увагу програмі Днів освіти дорослих нинішнього року. На її думку, заходи, що відбудуться у Львові й районних центрах Львівської області, відзеркалять практичну сторону проблеми

освіти дорослих. “Круглі столи”, форуми, ярмарки-виставки спеціально організовані для того, аби громадяни висловили свої сподівання й сформулювали потреби щодо освіти. Великі очікування¹ щодо зустрічей і заходів, на яких буде представлено досвід у сфері освіти дорослих громадами різних конфесій, який є, однак йому раніше не надавали належного значення.

- Про діяльність DVV International в Україні, результати її перспективи співпраці та наміри, відображені у програмі нинішніх Днів освіти дорослих на Львівщині, розповіла **Аніта Якобсене**, регіональний директор Представництва DVV International в Україні, Білорусі та Молдові. Вона відзначила, що коли розпочалося співробітництво з НАПН України, то упродовж 2015 року підтримка розвитку освіти дорослих в Україні здійснювалась з новим диханням. Національна академія педагогічних наук України є головним партнером DVV International, з яким остання поділяє ціннісні й стратегічні орієнтації в царині освіти дорослих.

— Ми працюємо у цій сфері, — зазначила **Аніта Якобсене**, — оскільки кожна сучасна система освіти має перебудуватися на систему освіти протягом життя. Один із секторів — це освіта дорослого населення. Визначити, хто такий дорослий, зараз можна по-різному, але, у принципі, дорослість починається тоді, коли особа робить самостійний вчинок. Особливо в умовах України, коли ми бачимо так багато викликів перед суспільством, маємо зрозуміти, що активізація особистості є одним із головних ресурсів України. **Не природні ресурси змінять Україну, а громадяни, які матимуть нове бачення своїх прагнень.**

— Щодо Днів освіти дорослих на Львівщині, — продовжила регіональний директор, — це намагання звернути увагу тих, хто приймає рішення, а також тих, хто має навчатися, на необхідність повсякденного навчання. **Освіта — це не лише важіль місцевого розвитку, а й засіб розвитку в Україні демократії, громадянського суспільства, децентралізації, соціальної солідарності самої людини, яка має ставати автономним суб'єктом прийняття рішень, за них сама й відповідатиме.**

¹Наскільки справдилися сподівання Н.Г. Ничкало — переконайтеся за матеріалами редакційного врізу на С.110.

DVV International з перших кроків і протягом усього часу роботи в Україні намагається підтримувати доступність освітніх заходів для населення, й радіє першим паросткам своєї роботи — місцевим центрам і мережі освіти дорослих у Львівській області, зокрема — Сколівському і Яворівському районах. На думку німецьких партнерів, районна влада розуміє, що стратегічне планування установ з освіти дорослих — це те, що потрібно цінувати в рамках довгострокового розвитку.

Основне, що в міжнародній співпраці народжується й крок за кроком міцніє упевненість, яку розділяють усе більше людей в Україні, в тому, що **освіта — це головний ресурс для людини, тож їй слід неперервно навчатися упродовж життя.**

Лидія Ткаченко

Образование взрослых как общественная потребность: пресс-конференция ко Дням образования взрослых в Украине-2015

Образование взрослых как общественная потребность, как научная проблема, как общественное движение, как причина и следствие развития личности — эти и другие вопросы были представлены экспертами на пресс-конференции, организованной Представительством DVV International в Украине, которая состоялась 21 сентября 2015 года в агентстве Укринформ. Пресс-конференция предшествовала Дням образования взрослых, центром проведения которых в этом году стала Львовщина.

Ключевые слова: образование взрослых, образование взрослых как общественное движение, образование взрослых как научная проблема, образование в течение всей жизни, университеты “третьего возраста”, неформальное образование, конвертация неформального образования в формальное, образование взрослых и рынок труда.

Lidia Tkachenko

Adult education as a social need: press conference «The Adult educational days in Ukraine — 2015»

Adult education as an urgent social need, as a scientific problem, as a social movement, as a cause and consequence of personal development — these and other issues were presented by experts at a press conference organized by DVV International in Ukraine, held on 21 of September 2015, at the agency Ukrinform. The press conference was preceded The Adult educational days and Lviv Region became the center of these days this year.

Key words: adult education, adult education as a social movement, adult education as a scientific problem, lifelearning education, the “third age” universities, non-formal education, conversion of informal education into formal, adult education and the labor market.